

TAUTOSAKA IŠ ALANO DUNDESO ARCHYVO

Parengė *AUŠRA DANIELIŪTĖ*

Iš A. Dundeso archyvo parvežtas nemažas pluoštas tautosakos ir etnografinės medžiagos, surinktos iš lietuvių kilmės Amerikos gyventojų. 84 tekstai lietuvių kalba, 95 – anglų ir 4 – lenkų kalba. Visa ši medžiaga nepaprastai įdomi ir būtinai turėtų būti paskelbta, juolab kad rinktos iš emigrantų tautosakos čia, Lietuvoje, praktiškai dar neturėjome. Deja, dėl vietos stokos šį kartą visos medžiagos paskelbti neišsina. Publikacijai buvo atrinkti visi lietuviški tekstai, taip pat pridėta archyve esanti medžiaga, užrašyta iš Česlavo Milošo, nes manome, kad ji sudomins skaitytojus dėl pateikėjo asmens. Skaitydami šią medžiagą, turbūt rasime ne vieną sąsają su garsioju Nobelio premijos laureato Č. Milošo romanu „Isos slėnis“.

Pateikiame pavyzdį, kaip atrodo atsiųstasis tautosakos vieneto originalas.

Proverb-
Lithuanian

Jone Bruzas, 61
Divorced Housewife / Lithuanian /
Northern Lithuania
Lithuanian / French / German / English
Oakland/her home
10 / 22 / 86

Laikas ugdo visos zaizdas
time heals all sores

When Jone was 8 years old she had a terrible crush on a little boy who lived in the next town. They had met at a church function – they were both Catholic – and she became infatuated with him. Because of transportation and the inconvenience of their distance, Jone was not able to see this little boy very much. One day while she was moping around the house her mother told this to her to make her feel better.

I, myself find this proverb to be very pertinent and timeless. Whenever I regret an action that I took or failed to take, it is always time that settles the anxiety and disappointment. One can scratch away at the problem with much analyzing with no success at finding a resolution, but with time the problem dissolves.

Jone cannot remember if hearing this proverb helped heal her heart but she has forgotten about the boy. Her Lithuanian mother seemed to have believed in this saying.

Ariege Arseguel
3001 Pine st. # 4 SF, CA 94115

Kaip matyti iš pavyzdžio, kairėje nurodomas tautosakos vieneto žanras, dešinėje – pateikėjo vardas ir pavardė (šalia esančiu skaičiumi pasakoma, kiek pateikėjui metų), jo specialybė ir dažniausiai tiksliai užrašymo data. Paskui pateikiamas teksto originalas, o po juo – vertimas į anglų kalbą. Angliškai aptariama, kokiomis aplinkybėmis šis tekstas buvo vartojamas, kur, kada ir iš ko pirmąsyk išgirstas, duodama pateikėjo, o kartais ir užrašytojo, interpretacija. Pabaigoje nurodoma užrašytojo pavardė ir adresas.

Šioje publikacijoje tautosakos medžiaga pateikiama abėcėlės tvarka pagal pateikėjų pavardes. Pateikėjų ir užrašytojų duomenys nurodomi publikacijos pabaigoje. Vardai ir pavardės, nors kartais dėl jų užrašymo taisyklingumo ir abejojama, paliekami lygiai tokie patys kaip originale. Nekeistas pateikiamas ir lietuviškasis tautosakos tekstas, tačiau apačioje (laužtiniuose skliaustuose) užrašomas taisyklingai. Rinkinio originale labai daug klaidų, dažnai sunku atskirti, kur tarmybė, o kur – tik rašybos klaida, todėl viskas rašoma bendrine kalba. Originalo lietuviškame tekste gausu ne tik rašybos, bet ir loginių klaidų (kai kur netikslus yra mįslės atsakymas), tačiau čia reikėtų būti atlaidiems: ir pateikėjai, ir užrašytojai seniai išvykę iš Lietuvos, o kiti – ir visai jos nematė.

Po lenkų kalba parašytais lietuvių tautosakos tekstais pateikiamas vertimas į lietuvių kalbą. Šalia jų irgi spausdinamas vertimas į anglų kalbą – toks, koks jis yra atsiųstajame originale, nes manoma, kad šis vertimas gali būti įdomus kaip savotiška teksto interpretacija.

Angliškų komentarų pateikiamas tik vertimas į lietuvių kalbą. Verčiant stengtasi kuo tiksliau laikytis originalo, todėl galimi tam tikri kalbos nesklaidumai, būdingi originalo tekstui. Manome, kad kaip tik šie komentarai ir bus įdomiausi Lietuvos skaitytojams, nes dažnai apie tautosakos tekstus juose kalbama labai neįprastai. Galbūt tas faktas, kad toli pasiliko tėvynė ir kad nebe taip dažnai girdima ir vartojama lietuvių kalba, šiek tiek pakeitė pateikėjų suvokimą, ir dabar prieš mus – dažnai gerai žinomi tekstai, tačiau labai savitai interpretuojami visai kitokios aplinkos žmonių. Susipažinkime su jais.

1. Patarlė

Lazda turi du galus.

A stick has 2 ends.

Kiekviena lazda turi du galus, t. y. jei muši lazda žmogų, jis gali paimti už kito jos galo ir mušti tave. Pasak pateikėjos, ši patarlė vartojama labai plačiai ir gali būti taikoma žmogui, kuris grasina kitam (dažniausiai žodžiu). Tas, kuriam grasinama, gali pavartoti patarlę, įspėdamas, kad atsilygins tuo pačiu, jei grasintojas nesiliaus. Pirmąkart išgirdo apie 1940 m. Joniškyje, Lietuvoje.

2. Patarlė

Zmogus zmogui vilkas.

One man is a wolf to another man.

[Žmogus žmogui vilkas.]

Tai – ciniškas, neigiamas požiūris į žmogaus prigimtį, kai kalbama apie jo santykius su kitais. Patarlė, anot pateikėjos, panaši į amerikiečių posakį „dog eat dog“ [šuo ēda šunį]. Girdėjo ją dažnai vaikystėje ir vėliau – iš Amerikoje gyvenančių lietuvių (pirmąkart išgirdo apie 1940 m. Joniškyje, Lietuvoje).

3. Patarlė

Per kalna vienu suoliu neperšoksi. Over mountain with one jump
you will not be able to jump.

[Per kalną vienu šuoliu neperšoksi.]

Neįmanoma peršokti per kalną vienu šuoliu. Tai labai dažna lietuvių patarlė, reiškianti, kad negalima įgyvendinti didelių norų per trumpą laiką. Pateikėja nurodė panašią anglų patarlę: „Roma wasn't built in a day“ [Roma nebuvo pastatyta per dieną]. Ji girdėjo šią patarlę taikant vaikui, kuris nekantravo, mokydamasis groti pianinu, nes jam atrodė, kad tai atima per daug laiko ir reikalauja per daug darbo. Patarlę jam pasakė, kad įrodytų, jog svarbus tikslas negali būti pasiektas be pastangų. Girdėjo Joniškyje, Lietuvoje, apie 1940 m. iš šeimos narių.

4. Patarlė

Meile juo letesne, juo ilgesne. The slower love is in coming, the
longer it will endure.

[Meilė juo lėtesnė, juo ilgesnė.]

Šią patarlę galėtų pavartoti pagyvenusio moteris arba motina kaip patarimą jaunai merginai dėl vyro. Pateikėja išgirdo patarlę panašiomis aplinkybėmis, kai buvo dar per jauna ją suprasti, apie 1940 m. Joniškyje, Lietuvoje.

5. Patarlė

Mazi vaikai – mazi vargai, Little children – little trouble,
Dideli vaikai – dideli vargai. Big children – big trouble.

[Maži vaikai – maži vargai, / Dideli vaikai – dideli vargai.]

Pateikėja girdėjo šią patarlę tūkstančius kartų iš savo mamos tada, kai su broliu, abu jau suaugę, dar gyveno namie. Tai reiškė, kad jie subreadę teikia daug daugiau rūpesčių, negu būdami maži. Mama ypač dažnai taikydavo šią patarlę pateikėjos broliams, dėl kurių neretai labai jaudindavosi, nes šie mėgo keliauti į kalnus arba važinėti po savo kraštą ir Europą pakeleivingomis mašinomis. Pirmąkart išgirdo iš savo šeimos narių, dar būdama vaikas, Joniškyje, Lietuvoje, apie 1940 m. Dažniau girdėdavo gyvendama lietuvių bendruomenėje (Los Andžele, Kalifornijoje), po 1950 m.

6. Liaudies metafora (priežodis)

Loja kaip suo e menuli. He barks like a dog at the moon.

[Loja kaip šuo į mėnulį.]

Taip apibūdinamas žmogus, kuris loja dėl nieko – išsigandęs to, kas jam visai negresia. Šį pasakymą pateikėja dažnai girdėdavo Joniškyje, Lietuvoje, apie 1940 m. Ji nurodo, kad tai buvo vienas iš daugelio priežodžių, kuriuos savo kalbose vartodavo Nikita Chruščiovas, todėl jo kalbos skambėjo „liaudiškai“, o išverstos į anglų kalbą atrodė banalios, bet už tai jį kaip savą mylėjo jo šalies žmonės.

7. Mįslė

Visi jį perka, bet niekas jo nenori. Everyone buys it, but no one
Grabas. wants it. Casket.

[Visi jį perka, bet niekas jo nenori. Grabas.]

Išgirdo apie 1940 m. Joniškyje, Lietuvoje. Anot pateikėjos, mįslės Lietuvoje labai mėgstamos ir daug dažniau jas sako tėvai vaikams negu vaikai tėvams.

8. Mįslė

Kai jauna buvau When I was young,
Kaip roze žydėjau I bloomed like a rose;
Kai paseneu when I grew old,
Akis igyjau I developed eyes,
O ant galo per jas and then I squeezed out
Pati islindau. through the eyes.

Aguona.

Poppy.

[Kai jauna buvau, / Kaip rožė žydėjau, / Kai pasenau, / Akis igyjau, / O ant galo per jas / Pati išlindau. Aguona.]

Šis eilėraštis apibūdina aguoną, kuri iš pradžių žydi, tada subrandina galvutę su mažom skylutėm, pro kurias vėliau išbyra sėklos. Rimą eilėraščiui suteikia vienaskaitos pirmojo asmens galūnės, gimtąja kalba tai skamba labai muzikaliai; rimuojasi visos eilutės, išskyrus penktąją. Mįslę pateikėja išmoko Joniškyje, Lietuvoje, apie 1940 m. iš savo šeimos narių.

9. Mįslė

Be piestuko, be ranku, paiso Without pencil, without hands, it
geles ant langu. paints flowers on the windows.

Salna.

Frost.

Ši mįslė lietuviškai surimuota. Ją pateikėja girdėjo dar būdama maža, apie 1940 m. Joniškyje, Lietuvoje.

12. Patarlė

Malonumas yra kaip gele kai Joy is like a flower, when picked, it
nuskim ji nuvysta. wilts.

[Malonumas yra kaip gėlė: kai nuskini – ji nuvysta.]

Jonė sako: „Grožis miršta, kai jį išigyji. Fantazijoje ir vaizduotėje viskas atrodo gražiau negu realybėje“. Jonė atsimena girdėjusi šią patarlę draugės namuose, savo mieste Paneriuose, Lietuvoje. Abi mergaitės buvo apie 15 metų, ir, besišnekant apie vedybas ir tobulą vyrą, draugės mama pavartojo šią patarlę. Mergaitės paslapčia svajonoje apie ateitį, apie prinčą, kuris jas išsiveš. Tuo metu Jonė nesuprato patarlės reikšmės, tačiau supranta ją dabar. Jos santuoka su „princu“ nebuvo tobula. Kai išsiskyrė, Jonė suprato, kad įgyvendinta svajonė nublinksta, panašiai, kaip nuskinta gėlė neišvengiamai vysta ir miršta.

Aš šią patarlę suvokiu panašiai; visus tikslus, kuriuos buvau išsikėlus, daugmaž įgyvendinau, ir vis dėlto tos svajonės ir tikslai buvo daug gražesni vaizduotėje. Kai pereinama į realybę ir atsiduriama situacijoje, kurios buvo siekta, svajonės šventumas ištirpsta kasdieninėje veikloje.

Anot Jonės, ši patarlė vartojama tik kaip situacijos komentaras ir mėginimas perspėti tą, kuris gyvena svajone.

13. Patarlė

Niekuomet nerigailek ka nou Never be sorry for the good you
gero padarius. have done.

[Niekuomet nesigailėk ką nors gero padarius.]

Jonė atsimena girdėjusi, kaip šią patarlę motinai sakė draugai ir tėvas. Pirmą kartą išgirdo apie 1935 m. savo mieste Paneriuose, Lietuvoje. Jos šeima palyginti su kitais kaimo gyventojais buvo gana pasiturinti. Todėl jos tėvas buvo dosnus ir šelpė kaimynus bei kitus neturtėlius. Dažnai Jonės tėvai dalydavo savo turtą tiems, kam to reikėjo. Jonė atsimena vėliau girdėjusi motiną besiskundžiančią, kad gailisi atidavusi tokią gražią palaidinę ar tokį gražų šaliką. Jos draugai tada atsakydavo šia patarle.

Anot Jonės, patarlė reiškia, kad niekada neturėtume gailėtis padarę gerą darbą, kad ir kokių nuostolių būtų. Ji sako, kad davimas yra vertingas pats savaime, ir dėl jo niekuomet nereikia gailėtis. Jonė atsimena, kad nuo tada, kai išgirdo mamą taip sakant, ji daug mažiau graužiasi ką praradus. Jonė jaučia, jog patarlė yra vertinga, nes primena vieną iš didžiausių dorybių: daryti kitiems gera. Pateikėja supranta, kad kuo daugiau atiduodame, tuo daugiau gauname vėliau. Jonė yra labai religinga ir todėl jaučiasi itin neabejinga šiai patarlei.

14. Patarlė

Laikas ugdo visos zaizdas.

Time heals all wounds.

[Laikas užgydo visas žaizdas.]

Kai Jonei buvo 8 metai, ji įsimylėjo berniuką, kuris gyveno gretima-me mieste. Susitiko bažnyčioje per pamaldas (abu buvo katalikai), ir ji juo susižavėjo. Dėl atstumo ir transporto nepatogumo bei išlaidų Jonė negalėjo dažnai jo matyti. Vieną dieną, kai mergaitė liūdna slampinėjo apie namus, jos mama pasakė šią patarlę, norėdama nuraminti dukrą.

Aš manau, kad patarlė teisinga ir nesenstanti. Jei gailiuosi dėl to, ką padariau ar ko man nepavyko padaryti, visada tik laikas išsklaido susirūpinimą ir nusivylimą. Galima mėginti spręsti problemą kruopščiai analizuojant, tačiau nesėkmingai, o ilgainiui visos problemos išnyksta.

Jonė neatmena, ar ši patarlė padėjo išgydyti jos širdį, bet tą berniuką pamiršo. Jos lietuvė motina, atrodo, tikėjo tuo, ką sakė.

15. Patarlė

Nekask duo bes Kitan – pats įkrisi!

Don't dig grave for others – or you'll fall into it yourself!

[Nekask duobės kitam – pats įkrisi!]

„Būk geras, o jei ne – atsilieps tau pačiam“.

Šią ir kitas patarles pateikėja išgirdo būdama maždaug 10 metų, apie 1939 m., iš savo močiutės Telšiuose, Lietuvoje.

Nedaryk bloga kitiems, nes tai atsilieps tau pačiam.

16. Patarlė

Visų pirštai į save lenkti.

Everyone's fingers are bent towards oneself.

Pateikėja sako, kad tai „savanaudžių pateisinimas – mes nebuvo-me sukurti angelais, todėl turime teisę būti savanaudžiai“. Jos močiutė dažnai vartodavo patarles „kasdieninėje kalboje“, patvirtindama kai kurias savo mintis. Pateikėja girdėjo šią patarlę apie 1939 m. Telšiuose, Lietuvoje.

„Jei nesirūpinsi savimi, negalėsi padėti kitiems“ – tai kitas savanaudžiškumo pateisinimas. Pirštai lenkiasi į tą pusę, į kurią mes norime, kad jie lenktųsi.

17. Patarlė

Žadėk i netesek, būsi amžinas bičiulis. Promise and don't go through with your promise and you will be an eternal friend.

[Žadėk ir netesėk – būsi amžinas bičiulis.]

„Žadėk, netgi jei negali išpildyti savo pažadų – nes tas, kuriam žadi, viliasi, kad galbūt vieną dieną juos pagaliau išpildysi“.

Pateikėja girdėjo tai iš savo močiutės apie 1939 m. Telšiuose, Lietuvoje. Jei kas nors žada, bet negali tesėti (nors ir būna skaudu, kai tikiesi, kad bus ištesėta) – žadėdamas bent jau pagalvoja, kad jei galėtų ką nors tavo labui padaryti, tai padarytų. Man pačiai geriau nežadėtų, negu žadėtų ir netesėtų.

18. Patarlė

Kol riebusis sulys, tai liesasis paduės. Until the fat one will get slim – the slim one will die.

[Kol riebusis sulys, tai liesasis padvės.]

„Gyvenimas visą laiką blogas vargšui – jis niekada neišsisuks iš savo padėties“.

Pateikėja girdėjo šią patarlę iš savo močiutės apie 1939 m. Telšiuose, Lietuvoje. Ji pasakė, kad iki dvidešimtojo amžiaus buvo didžiulis klasinis skirtumas tarp turtingųjų ir vargšų ir ši patarlė nusako varguolio skurdą.

Patarlė tikriausiai žinoma daugelyje šalių, kuriose įteisintas klasinis skirtumas. Tai labai liūdnas tikrovės faktas.

19. Patarlė

Ne laikas šunis lakinti, kada vilkas bandoje. Don't give the dogs food when the wolf is already in the herd.

„Kitaip sakant, nereikia maitinti šuns, kai jis turėtų būti prie bandos, esant pavojui“.

„Niekada nereikia planuoti iš anksto, nes niekas nėra saugus ištikus pavojui“. Pirmą kartą išgirsta iš močiutės apie 1939 m. Telšiuose, Lietuvoje.

Šią patarlę galima ir kitaip suprasti: reikia visą laiką žinoti, kas vyksta, – ypač, kai esi už ką nors atsakingas.

20. Patarlė

Kad Nuo didumo Pareitų, tai If the size would be of essence. than
karve zuiki sugavtu the cow would catch the rabbit.

[Kad nuo didumo pareitų, tai karvė zuikį sugautų.]

„Jei didumas būtų vienintelis faktorius, tai karvė zuikį sugautų – bet svarbiau turėtų būti sumanumas“.

Pateikėja išgirdo šią ir kitas patarles, kai buvo 10 metų, apie 1939 m. , iš savo močiutės Telšiuose, Lietuvoje.

Stiprumas matuojamas daugeliu būdų, bet dažnai – ne didumu.

21. Patarlė

Tinginys ir Kelią Koja rodo. A lazy man gives road directions
with his foot.

[Tinginys ir kelią koja rodo.]

„Žmogus yra toks tinginys, kad net negali ar nenori tinkamai kelio parodyti – jis geriau tik mostels koja į tą pusę, nurodydamas, kur eiti“.

Ši patarlė vartojama ne tik, kai kas nors tingiai nurodo kelią, bet ir šiaip apibūdinant tinginį. Pateikėja išgirdo ją iš močiutės apie 1939 m. Telšiuose, Lietuvoje.

Esu tikra, kad dažnai ši patarlė visa netgi nesakoma, o tik „koja mostelėjo“.

22. Patarlė

Nenorek du zuikius vieno šuvio Don't try to kill two rabbits with
nušauti. one shot.

[Nenorėk du zuikius vienu šūviu nušauti.]

Ši patarlė vartojama patariant neturėti per daug aukštų siekių. Ne-reikia stengtis padaryti to, kas niekada nepavyks. Šią patarlę pateikėjas pirmąkart išgirdo Lietuvoje apie 1930 m. , situacijos neatsimena. Neat-simena, ir kas patarlę pasakė, bet mano, kad motina,

23. Patarlė

Nesidžauk rades, gailėsi pametės. Don't be too happy at finding
some thing, for you will be sad
in losing it.

[Nesidžiauk radęs, gailėsi pametęs.]

Ši patarlė nurodo, kad džiaugsmas ką nors radus reiškia kieno nors liūdesį tą daiktą pametus.

Pirmąkart šią patarlę pateikėjas išgirdo Lietuvoje, dar būdamas mažas. Tai atsitiko apie 1923-4(?), kai jis labai džiaugėsi, radęs piniginių su pinigais. Tada mama pasakė patarlę. Kiek jis atsimenta, pinigus galėjo pasilikti sau, nes piniginės niekas nepasigedo.

24. Patarlė

Svečion valges iki duru.

Eat as a guest you will be satisfied until you reach the door.

[Svečių valgis iki durų.]

Ši patarlė reiškia, kad svečiuodamasis niekada iki soties nepavalgysi. Išalksi, kai tik prieisi duris.

Pateikėjas mano, kad šią patarlę išgirdo tada, kai pasiskundė esąs vis dar alkanas po to, kai pavalgė pas kaimyną. Tai įvyko Lietuvoje apie 1925 m. Jis mano, kad tėvas pasakė tai kaip žeminančią pastabą apie to kaimyno šykštumą.

25. Patarlė

Negirk deinos be vakaro, o
marčios be metų.

Don't praise the day before night
comes or your bride before a year
passes.

[Negirk dienos be vakaro, o marčios be metų.]

Ši patarlė, panaši į „Don't count your chickens before they're hatched“ [Neskaičiuok viščiukų, kol jie dar neišsiritę], anot pateikėjo, susijusi su ateitimi ir nežinomais dalykais, kurie gali atsitikti. Dienos pradžia gali būti graži, tačiau imti lyti vakare. Nuotaka gali būti gera keletą mėnesių, bet tapti ragana vėliau.

Pateikėjas yra tikras, kad girdėjo šią patarlę apie 1938 m. iš savo mamos tada, kai gyrė merginą, kurią norėjo vesti. Tai buvo Lietuvoje (jis tos merginos nevedė).

26. Patarlė

Gédinti melagi, pajuokti kvaili, ir
ginčytis su moterim yra tas pats
ka semti vanduo rečiu.

Trying to shame a liar, make fun
of a fool, and arguing with a
women, is as much use as trying
to draw water with a seive.

[Gédinti melagi, pajuokti kvailį ir ginčytis su moterim yra tas pats, ką semti vanduo rečiu.]

Šią patarlę pateikėjas pirmąkart išgirdo iš savo tėvo Lietuvoje tada, kai šis ginčijosi su žmona. Tai atsitiko apie 1930 m.

Čia slypi mintis, kad beviltiška mėginti atlikti išvardytus veiksmus. Patarlė nurodo, kad jie nepasiseks.

27. Patarlė

Tupėdamas ant liuto kailio, pudelis susimastė: „Pavojinga tureti dideli kailį“.

While sitting on a lion's fur-rug, a puppy thought to himself: „Its dangerous to have a large fur skin“.

[Tupėdamas ant liūto kailio, pudelis susimąstė: „Pavojinga turėti didelį kailį“.]

Tai reiškia, kad žmonių troškimai gali turėti liūdnas pasekmes, kaip tai įrodo šis pavyzdys: liūtas užmušamas ir jo kailis nulupamas kieno nors malonumui. Trumpai – pasakoma, kad reikia tenkintis tuo, ką turi, ir nenorėti ko nors daugiau.

Pateikėjas šią patarlę girdėjo Lietuvoje, bet neatsiminė nei situacijos, nei, kas jam tai pasakė.

28. Patarlė

Ka jaunas įprasi ta senas atrasi.

What you get used to doing when you're young, that you will find easy to do when you are old.

[Ką jaunas įprasi, tą senas atrasi.]

Ši patarlė vartojama, norint įspėti vaiką dėl blogo elgesio, apsaugoti nuo ydingų įpročių susiformavimo.

Pateikėjas girdėjo šią patarlę Lietuvoje, situacijos ir datos neatsimena.

29. Etninis įžaidimas, populiarius posakis

Zirgo galva

Horse's head

Šį pasakymą Aukštaitijos pakraštyje vartoja lietuviai, apibūdindami latvius. Jis nurodė, kad žmogus, apie kurį kalbama, yra nesumanus ir apskritai niekam tikęs. Čia slypi mintis, kad latviai yra tokie pat gabūs ir turi tiek pat smegenų, kiek arklys.

Pirmą kartą šį įžaidimą pateikėjas išgirdo Lietuvoje, Latvijos ir Aukštaitijos pasienyje. Einantis iš Latvijos lietuvis taip pavadino latvį pasieniečių. Tai vyko 1940 m.

30. Populiarus posakis

Dabar teviškai pasirupinsime tais kurie išliko gyvi.

Now we shall take care of those left alive in a fatherly manner.

[Dabar tėviškai pasirūpinsime tais, kurie išliko gyvi.]

Šis komentaras, anot pateikėjo, buvo taikomas rusams, kai jie 1943 m. okupavo Lietuvą. Jis reiškia, kad pirmiausia reikia išnaikinti visus besipriešinančius ir tik tada pradėti rūpintis likusiais taip, tarsi jie būtų jūsų tėvynainiai. Taip komentuojama rusų propaganda, kad jie okupuoja šalį su geromis intencijomis ir kad jie ateina kaip išvadotojai.

31. Mįslė

Žiba kaip žaltys

What shines likes an eel

Eda kaip arklys. Kas yra?

and eats like a horse?

Dalgis.

A scythe.

[Žiba kaip žaltys, / Eda kaip arklys. Kas yra? Dalgis.]

Pateikėjas išgirdo šią patarlę pjaudamas kviečius Lietuvoje, savo tėvo ūkyje, apie 1935 m.

Dalgis žiba saulei šviečiant ir nupjauna (suėda) daugybę žolės ar kviečių.

32. Mįslė

Deina desras, nakti maksna.

What is like a sausage during day

Kas yra?

but lies flat and empty at night?

Kojines.

Stockings.

[Dieną dešros, naktį maksna. Kas yra? Kojinės.]

Šią mįslę pateikėjas išgirdo Lietuvoje apie 1930 m. Situacijos neatsimena.

33. Mįslė

Kas dirba, tas nenori,

He who makes it, doesn't want it,

Kam padaro, tas nežino. Kas

He for whom it's made doesn't

yra?

know about it. What is it?

Grabas.

A coffin.

Pirmą kartą šią mįslę pateikėjas išgirdo per laidotuves. Ją pasakė tėvas. Tai vyko Lietuvoje 1923 m., kai miręs pateikėjo dėdė buvo laidojamas puošniame karste. Čia norima pasakyti, kad tas, kuris daro karstą, jo nenori, nes tai reikštų besiartinančią mirtį, o tam, kuris miręs, jau nesvarbu, kokiame karste jis bus palaidotas. Mįslė išreiškia neigiamą požiūrį į pinigų švaistymą puošniam karstui.

34. Mįslė

Miška auges, miške lapuoja,
I namus ateijes, šventu pastojes.
Kas yra?

Kryžius.

What grew in the forest, had
leaves
when in forest, when it came to
a house,
it became an object of worship?
A crucifix.

[Miške augęs, miške lapojęs, į namus atėjęs, šventu pastojęs. Kas yra?
Kryžius.]

Mano tėvas šią mįslę išgirdo iš kunigo Lietuvoje apie 1930 m. Kiek
jis žino, čia nėra kokios nors niekinančios ar žeminančios prasmės.

35. Mįslė

Kad atsistotu, dangų paremtu,
Kad prakalbetu, daug pasakytu,
Kad rankas turetų, vagį sugautu.
Kas yra?

Kelias.

If it could stand, it would sup-
port
the heavens, if it could speak, it
would have much to say, if it had
hands, it could catch a thief.
What is it?

A highway.

[Kad atsistotų, dangų parentų, / Kad prakalbėtų, daug pasakytų, /
Kad rankas turėtų, vagį sugautų. / Kas yra? Kelias.]

Mano tėvas šią mįslę išgirdo Lietuvoje apie 1929 m., juokaudamas
su draugais.

36. Mįslė

Miška eina, namuon žuri
Namuo eina, miškan žuri.
Kas yra?

Kirvis.

What looks home it goes to the
forest and looks to the forest
when it goes home?

An axe.

[Miškan eina, namon žiūri, / Namuo eina, miškan žiūri. / Kas yra?
Kirvis.]

Čia kalbama apie kirvio ašmenis. Kai kirvis užsidedamas ant peties, jo
ašmenys būna nukreipti į priešingą pusę negu kirvį laikant rankoje.

Pateikėjas išgirdo šią mįslę Lietuvoje, situacijos ir datos neatsimena.

37. Mįslė

Be dūšios be kvapo teisybe pa-
sako? Kas yra?

Pelėda.

What is without soul or breath
and tells the truth?

An owl.

[Be dūšios, be kvapo teisybę pasako. Kas yra? Pelėda.]

Šią mįslę pateikėjas girdėjo iš savo tėvų Lietuvoje apie 1930 m. Reikšmė nelabai suprantama, ir pats pateikėjas jos gerai paaiškinti nesugebėjo. Jis mano, kad šią mįslę atsirasti paskatino tikėjimas pelėdą esant išmintingą gyvūną ir todėl visada sakant tiesą. Sielos nebuvimas – tikėjimas, kad gyvūnai neturi sielos, o kvapas nebuvo paaiškintas.

38. Mįslė

Iš ryto eina ant keturiu
Deina dvymis, o vakare trymis.
Kas yra?

Žmogaus gyvenimas.

What is it that walks fours in the
morning
on twos in the day,
on three at night?

Three stages of a person's life.

[Iš ryto eina ant keturių, dieną dviem, o vakare – trimis. Kas yra?
Žmogaus gyvenimas.]

Pateikėjas išgirdo ją Lietuvoje apie 1925–1930 m.

Mįslė nurodo tris žmogaus vaikščiojimo būdus jam gyvenant. Būdamas vaikas, žmogus šliaužioja keturiomis, suaugęs vaikšto dviem kojom, o pasenęs eina pasiremdamas lazdele tarsiu trečia koja.

39. Liaudies pasaka

Buvo turtingas dvarininkas kuris norėjo savo turta visiems parodyt. Tai išmane savo namo stoga su auksu uždengti. Ta ir padarė. Štai viena karta eijo ant kelionės ir atsisukes žurejo i savo nama. Staigiai jis atgal sugrišo namo nes jam atrode kad namas dega kai saules spindulei atsimušė. Supi-kes kad jam sugaiše laiko juo stogas jis ištepe stoga su smala. Da-
bar atleke varna ir nutupe. Ir ik-
limpo. Uodega ištrauke, snapas
įklimpo; snapa ištrauke, uodega
iklimpo; uodega ištrauke, ... etc

A Tale without end

There was once a rich farmer who wanted to show his wealth. So he covered his roof with gold after some thinking. One time, while going on a journey he looked back at his house, and rushed back home for it looked like his house was on fire. Angry that his time was wasted, he spreads tar over his roof. Now a crow happens along and lands on the roof. As soon as he lands, his tail gets stuck; he pulls it out but in the process his beak gets stuck; and so it goes, either his tail or his beak is always stuck.

[Buvo turtingas dvarininkas, kuris norėjo savo turta visiems parodyt. Tai išmanė savo namo stoga su auksu uždengti. Tą ir padarė. Štai vieną

kartą ėjo ant kelionės ir atsisukęs žiūrėjo į savo namą. Staigiai jis atgal sugrižo namo, nes jam atrodė, kad namas dega, kai saulės spinduliai atsimušė. Supykęs, kad jam sugaišė laiko jo stogas, jis ištepė stogą su smala. Dabar atlėkė varna ir nutūpė. Ir įklimpo. Uodegą ištraukė – snapas įklimpo; snapą ištraukė – uodega įklimpo; uodegą ištraukė ... ir t.t.]

Šią pasaką pateikėjas pirmąkart išgirdo Lietuvoje iš savo tėvų apie 1925 m. Kiek atmena, ji buvo be moralo; tiesiog – tai viena iš pasakų be galo.

40. Prietaras

Kvečius reikia seti kai yra pilnas menuo, tada yra pilni aruodai grudu. One must plant wheat when the moon is full to have a good harvest (a full barn of seeds).

[Kviečius reikia sėti, kai yra pilnas mėnuo, tada yra pilni aruodai grūdų.]

Pateikėjo tėvas Lietuvoje buvo ūkininkas. Anot pateikėjo, šio prietaro nebuvo labai griežtai laikomasi. Jis tai išgirdo apie 1925 m.

41. Prietaras

Kai kas išgąsdina tai trys kartus nusispjauk. Neikad nesirgsi Ir neikad vaistu nereikies. If someone frightens you, spit three times, then you will never be sick nor ever need medicine.

[Kai kas išgąsdina, tai tris kartus nusispjauk – niekad nesirgsi ir niekad vaistų nereikės.]

Šį prietarą pateikėjas girdėjo Lietuvoje turbūt tada, kai jį kas išgąsdino. Datas neprisimena.

42. Patarlė

Visi skundžiasi savo atmintimi bet neikas nesiskundžia savo protu. Everybody complains about their memories being bad but no one does so about their brains.

[Visi skundžiasi savo atmintimi, bet niekas nesiskundžia savo protu.]

Čia nurodoma, kad dauguma žmonių, teisindamiesi dėl nepadarytų darbų, skundžiasi bloga atmintimi, bet niekas nesiskundžia protu: kad trūksta gabumo tuos darbus atlikti.

Pirmąkart šią patarlę išgirdau iš savo tėvo tada, kai dėl kažkokių nepadarytų darbų teisinausi bloga atmintimi, bet vėliau, tėvo raginamas, prisipažinau, kad nežinau, kaip norimus darbus atlikti. Tai buvo apie 1957 m.

[Ji turi plačias lūpas, kad iš karto gali bučiuoti kelis vyrus.]

Šią žeminančią pastabą išgirdau iš lietuviškos moters apie kitą moterį, kuri, kaip buvo kalbama, sekiojo paskui vyrus. Situacija buvo tokia: šokių metu žmonės prie stalo komentavo tos moters išvaizdą. Man pasirodė, kad pastaba buvo pasakyta pavydžia intonacija dėl dėmesio, skiriamos kitai moteriai.

Sokta 1965 m. rugsėjį. Moteris, kurią taip pajuokė, buvo gana graži, o kitos – ne tokios. Pastaba pasakyta mišrioje kompanijoje, taigi, kaip suprantu, čia kitos lyties asmenys neišskiriami.

47. Mįslė

Šulinys be dugno?

Tautos fondo.

What is a well without bottom?

The national fund.

Girdėjau taip komentuojant Lietuvos komitetą, visą laiką prašinėjanti pinigų iš Lietuvių klubo. Lietuvos komitetui visada reikia pinigų, ir klubo nariams atrodo, kad jie stengiasi pripildyti bedugnį šulinį.

48. Liaudies daina

ALUMNO ATSIŠVEIKINIMAS

ALUMNI'S GOOD-BYE

Meili draugai, kai aš numirsiu,
Ką žmonės kalba jau seniai,
Rubaška kelnes jums paliksiu 2 k
Ir pora marškiniu dykai.

Dear friends, when I die
What people have been saying for a long time
A pair of work pants I leave to you
As well as two shirts free of charge.

(repeat these last two lines twice)

Jus man varpais neskambaliuokit,
Aš to iš jūsų neprašau
Su stiklo taurem užliuliuokit 2 k
Bus šimta kartu man geriau.

Don't ring the church bell for me
That I do not ask of you
Just knock your glass cups together (twice)

Jus man išrinkit tokia vieta
Kad aš gulečiau po bačka
Kad bačkos krana atsisukis
Galečiau gerti visada.

Pick out such a place for me
That I can lie under a barrel
That the barrel's spout I can open
And drink all the time. (twice)

Jus mano kapa apsodinkit
Geriausiu turku tabaku
Ir vieto kryžiaus pastatykit 2 k.
Pypkelę riestu cibuku.

Around the grave plant
The best Turkish tobacco
And in place of a cross (headstone)
Place a pipe with a curved stem. (twice)

Velniop nuejo jaunos dienos
Ir nebegrįš jau niekada
Draugai išgerkim dar po viena 2 k.
Kad man mirtis butu linksma.

My younger days have gone to the devil
And will never return now
Friends lets drink still another
That my death may be more pleasant. (twice)

[Mieli draugai, kai aš numirsiu, / Ką žmonės kalba jau seniai, / Ru-
bašką, kelnes jums paliksiu / Ir porą marškinių dykai. // Jūs man var-
pais neskambaliuokit, / Aš to iš jūsų neprašau – / Su stiklo taurėm už-
liūliuokit: / Bus šimtą kartų man geriau. // Jūs man išrinkit tokią vie-
tą, / Kad aš gulėčiau po bačka, / Kad, bačkos kraną atsisukęs, / Galėčiau
gerti visada. // Jūs mano kapą apšodinkit / Geriausiu turkų tabaku, /
O vietoj kryžiaus pastatykit / Pypkelę riestu cibuku. // Velniop nuėjo
jaunos dienos / Ir nebegrįš jau niekada. / Draugai, išgerkim dar po vie-
ną, / Kad man mirtis būtų linksma.]

49. Liaudies daina

Krambambulis, tai palikimas
Ka gėrė mūs tėvai
Vienintėlis yra linksnumas
Kai susirenka draugai.

Ei juli, Tuomet, kai mes juli juli
Kai išgeriam krambambuli
kram-krim krambambuli, krambambuli
Po šimts velnių krambambuli
kram-krim krambambuli krambambuli.

Tėvelis rašo sūnui laišką
Ar mokslus jau baigė?
Sūneliui viskas yra aišku,
Tik su pinigų blogai.
Ei juli, ... etc

Kai kartais tenka užvažiuoti
Į blaivią arbatinę
Negalim mes nei papeitauti
Nepažvelgę į degtinę.
Ei juli, ...etc

[Krambambulis tai palikimas, / Ką gėrė mūs tėvai, / Vienintelis yra
linksnumas, / Kai susirenka draugai. / Ei juli, tuomet, kai mes, juli
juli, / Kai išgeriam, krambambuli, / Kram krim krambambuli, kram-
bambuli, / Po šimts velnių, krambambuli, / Kram krim krambambuli,
krambambuli. // Tėvelis rašo sūnui laišką: / Ar mokslus jau baigė? /
Sūneliui viskas yra aišku, / Tik su pinigų blogai. / Ei juli ... // Kai kar-
tais tenka užvažiuoti / Į blaivią arbatinę, / Negalim mes nei papietau-
ti, / Nepažvelgę į degtinę. / Ei juli ...]

50. Tikėjimas

Jeigu saule šviečia kai lietus ly-
ja, tai ragana sviestą daro.

Camping Song

Krambambulis that's a thing left from a will
Which our fathers drank
The only happiness
when friends gather.

Chorus (no good translation)

Father writes a letter to his son
Asking if he is finished with school
All is clear to the son
Except he has money problems.
Chorus.

When sometimes we go
to a coffee shop
We can't eat
Without looking at the wiskey.
Chorus.

If the sun shines while it is raining
then the witches are making their
butter.

kartumas – blogus polinkius, kurių reikia vengti, kitaip niekas tavęs neprisileis ir neturėsi draugų.

Pateikėja šią patarlę išgirdo Lietuvoje apie 1930 m., situacijos neprišimena.

54. Patarlė

Nespiauk į vandenį – gersi.

Don't spit into the water, you may have to drink it later.

[Nespjauk į vandenį – gersi.]

Pateikėja pasakė, kad šią patarlę girdėjo Lietuvoje, dar būdama vaikas, iš savo mamos (apie 1930 m.).

Čia turima galvoje situacija, kai kas nors ką nors kalba ar daro šaipydamsis iš kito, esančio nelaimėje. Tai reiškia, kad kiekvienas gali atsidurti tokioje pačioje padėtyje.

55. Mįslė

Turi kojas nevaikšto

What has feet but doesn't walk,

Turi šeina nevalgo

has hay but doesn't eat,

Turi plunksnu neskrenda

has feathers but doesn't fly,

Turi dušia bet ne visados,

has a soul but not all the time?

Kas yra?

Lova.

A bed.

[Turi kojas – nevaikšto, / Turi šieno – nevalgo, / Turi plunksnų – neskrenda, / Turi dūšią, bet ne visados. / Kas yra? Lova.]

Lovų čiužiniai Lietuvoje dažniausiai būdavo prikimšti šiaudų arba šieno, todėl – šienas. Plunksnos – jomis kemšamos pagalvės, kojos – keturios lovos kojos. Dūšia – žmogus, miegantis lovoje, bet miega jis ne visada.

Pateikėja girdėjo šią mįslę Lietuvoje, bet datos ir situacijos neprišimena.

56. Mįslė

Už žirni mažesnis už velni piktesnis?

What is smaller than a bean but angrier than the devil?

Pipiras.

Pepper.

[Už žirni mažesnis, už velnią piktesnis. Pipiras.]

Ši patarlė susijusi su pipiro skoniu: jis yra labai kartus; tai piktoji dalis, joje – velnio pyktis, kurio turime vengti.

Šią mįslę pateikėjai pasakė jos mama Lietuvoje apie 1930 m., tikriausiai tada, kai ji sukramtė pipirą.

57. Mįslė

Eina ir eina, neikur nueina,
Rašo ir rašo, neiko neparrašo,
Muša ir muša, neiko neužmuša,
Rodo ir rodo, neiko neparodo,
Kas yra?

Laikrodis.

What goes and goes,
yet gets nowhere,
What whrites and whrites,
yet whrites nothing,
What hits and hits,
yet kills no one,
What points and points,
yet points out nothing.
Clock.

[Eina ir eina – niekur nenuėina, / Rašo ir rašo – nieko neparrašo, / Muša ir muša, – nieko neužmuša, / Rodo ir rodo, – nieko neparodo. / Kas yra? Laikrodis.]

Šią mįslę man pasakė mama. Girdėjo ją dar Lietuvoje apie 1920 m. iš savo mamos. Nereikėtų teikti reikšmės tam, kad pateikėja – moteris, nes mano tėvas irgi žino šitą mįslę ir pasakė ją man po kelių dienų, kai vėl užrašinėjau tautosaką.

58. Mįslė

Per diena kaulus neša,
O naktį žiuopso.
Kas yra?

Batas.

What carries bone throughout the
day but stands with its mouth
open at night?

A shoe.

[Per dieną kaulus neša, / O naktį žiuopso. / Kas yra? Batas.]

Šią mįslę pateikėja išgirdo Lietuvoje apie 1930 m. Dieną batu yra apauta koja, o naktį – batas tuščias ir atviras.

59. Mįslė

Baltos lankos juodas avys,
kas pagano daug išmano?
Peleda.

What has white fields and black
sheep and whoever herds there
learns much? Owl.

[Baltos lankos, juodos avys, kas pagano, daug išmano. Peleda.]

Pateikėja nežino, iš ko kilo ši mįslė. Girdėjo ją kažkur Lietuvoje.

Pirmoji dalis susijusi su paukščio spalva, antroji – su tikėjimu, kad pelėda yra išmintingas gyvūnas.

60. Patarlė

Geros akys dūmų nebijo.

Good eyes are not afraid of the
smoke.

„Taip sakoma matant išdidų ar drąsų – nejautrų – žmogų. Nurodoma, kad jis gali eiti per dūmus, jų netrukdomas“.

Taip sakydavo panelės Izokaitis šeima, išvykusi iš Kauno 1940 m.

61. Mįslė [iš tiesų – patarlė, taip ji vadinama ir komentaruose]

Negirk dienos be vakaro.

Praise not the day before the evening has come.

Pateikėjas sako girdėjęs šią patarlę augdamas Vilniuje, Lietuvoje. Keturiasdešimt savo gyvenimo metų jis praleido Lietuvoje, nors buvo gimęs Valstijose. Grįžo į Jungtines Valstijas per Antrąjį pasaulinį karą, nes iš tiesų buvo Amerikos pilietis. Prieš grįždamas devynerius metus praleido Sibiro koncentracijos stovykloje.

Alfous [Alfonsas?] jaunystėje dažnai girdėdavo šią patarlę iš savo tėvų, bet suprato ją tik būdamas penkiolikos ar šešiolikos metų. Tuomet jis surado panašią patarlę Sofoklio kūrinuose ir nusprendė, kad Sofoklis buvo jos pradininkas.

Neišmintinga vertinti ką nors (ar tai būtų diena, ar situacija, ar žmogaus veiksmai), kol vertinamasis dalykas dar tęsiasi. Šiuo atveju negalima pripažinti, kad diena buvo bloga, kol ji dar nepasibaigė. Toks buvo Alfouso paaiškinimas.

Jis atsimena, kad ši patarlė būdavo jam taikoma, kai jis neteisingai vertindavo aplinkybes, ypač kai greitai ką nors nusprendavo.

62. Mįslė – nebaigta

Du Gaideliai Pešasi
Balti Kravjai Bega

Two young cocks are a fight,
the blood they splutter is white.
Answer: Two grindstones
in a flour mill.

[Du gaideliai pešasi, balti kraujai bėga. *Atsakymas anglų k.*: Du girnų akmenys malūne.]

Pateikėjas atsiuntė man šią mįslę paštu ir pamiršo duoti lietuvišką atsakymą. Todėl mįslė nebaigta.

Jei žmogus nėra užaugęs mažame miestelyje, kur būta malūno, jis vargu ar atspės šią mįslę. Man niekas neaiškino, kodėl „du gaideliai“ lyginami su „dviem girnų akmenimis“. Žinau, kas yra malūnas ir kaip jis veikia. Šios žinios leidžia spėti, kad greitas girnų sukimasis primena besipešančių gaidžių judesius. Krauju galima laikyti visur į malūno kraštus trykstančius miltus.

Nors šis mįslės komentaras padrikas, manau, kad kurį laiką jis gali būti naudingas.

Pateikėjas gimė Jungtinėse Valstijose, bet didesnę gyvenimo dalį praleido Vilniuje, Lietuvoje. Atgal į Valstijas grįžo Antrojo pasaulinio karo metu.

63. Patarlė (?)

Tamista tiri apseite pri stala kaip You should act at the table as in
baznicoj, baznicoj kaip dangore. church, in church as in haeven.

[Tamista turi apseiti prie stalo kaip bažnyčioj, bažnyčioj – kaip danguje.]

Ponas Shapos [Šapas?] gimė 1885 m. Lietuvoje, Viešvėnų kaime, Telšių apskrityje, Kauno krašte. Jis atsimena pirmąkart šią patarlę išgirdęs iš savo tėvo apie 1890 m. Tėvas irgi gimė ir užaugo tame pačiame kaime. Jis vadinosi Jonas Shapos.

Kai vaikai prie pietų stalo ginčydavosi, per daug ar per garsiai kalbėdavosi, tėvas pasakydavo šią patarlę, primindamas, kad prie stalo reikia būti tokiems pat rimtiems, kokie būtų bažnyčioje ar danguje. Paprastai taip būdavo sakoma tik šeimos rate.

Aš manau, kad šis posakis nurodo kai kuriuos reikšmingus andainykštės Lietuvos bruožus. Ponas Shapos paminėjo, kad tuo metu labai įtakinga buvo katalikų bažnyčia. Visi žmonėsėjo į bažnyčią ir dauguma gana griežtai laikėsi jos nurodymų. Žmonės tikėjo, kad namai turėtų atspindėti bažnyčią, o bažnyčia – dangų, bent jau elgesio atžvilgiu. Tai rodo, kad bažnyčia galbūt skatino rimtumą ir smerkė lengvabūdiškumą, ginčijimąsi, per garsų kalbėjimą ir kad toks pat buvo jos požiūris ir į dangų.

64. Prietaras

Jeigu per valgi ant kampo stalo If you sit at the corner of a table
sedi, tai busi septynis metus ne- during a meal, you will stay un-
ženuotas. married for seven years.

[Jeigu per valgį ant kampo stalo sėdi, tai būsi septynis metus neženotas.]

Ponia Barbora ištekėjo vėlai (po savo 30-ojo gimtadienio). Šį prietarą girdėjo Lietuvoje 1930-ųjų pabaigoje prie pietų stalo, taikomą jai pačiai.

65. Mįslė

Tvi sesutes Q: Two sisters
Tarp kalniuko Between hill
Niekat nesueina. Never come together.
Okys. A: Eyes.

[Dvi sesutės / Tarp kalniuko / Niekad nesueina. Akys.]

Tai neopozicinė metaforinė mįslė. Kalnelis reiškia nosį, o dvi seserys, aišku, akis, kurios niekada nesusieina.

Pateikėja išmoko šią mįslę iš tėvų apie 1943 m. Ji ir jos tėvai gyveno Kaune, Lietuvoje, ten ji ir išgirdo šią mįslę. 1962 m. pateikėja persikėlė į Jungtines Valstijas.

66. Mįslė

Jasara molis Šuima brolis.

Q: Summer clay Winter brother.

Pečius.

A: Stove.

[Vasarą molis, žiemą brolis. Pečius.]

Atsakyme kalbama apie plytinių pečių. Žodžius „vasara“, „žiema“ ir „brolis“ reikia suprasti metaforiškai. Vasarą iš molio degamos plytos, kad būtų galima pastatyti pečių žiemai. Žodis „brolis“ žymi labai reikalingą šilumą. Pateikėja nelabai gerai kalba angliškai, bet pabrėžė lietuviškąją „brolio“ reikšmę, kurią sunku perteikti angliškai.

Pateikėja išmoko šią mįslę iš tėvų apie 1943 m. Ji ir jos tėvai gyveno Kaune, Lietuvoje, ten ji ir išgirdo šią mįslę. 1962 m. ji persikėlė į Jungtines Valstijas.

67. Mįslė

Šona šala

Q: One side warm

Galva džiūsta

One side cold

Kojos pūsta.

Head dry

Durys.

Feet rotten.

A: Door

[Šonas šyla, / Šonas šąla, / Galva džiūsta, / Kojos pūsta. Durys.]

Šios mįslės atsakymas – laukujės durys. Viduje – šilta, lauke – šalta, viršutinė dalis apsaugota nuo lietaus, o apatinė – supuvusi nuo drėgmės.

Pateikėja išmoko šią mįslę iš tėvų apie 1943 m. Ji ir jos tėvai gyveno Kaune, Lietuvoje, ten ji ir išgirdo šią mįslę. 1962 m. ji persikėlė į Jungtines Valstijas.

68. Patarlė

Netepsi – Nevaziuosi

Without tipping the right people,
you don't get ahead.

[Netepsi – nevažiuosi. *Vertimas anglų k.:* Neduodamas pinigų reikalingiems žmonėms, nejudėsi į priekį.]

Sakoma kaip patarimas, kartu ir pamokymas duoti kyši.
Kur išmoko, neatsimena.

69. Patarlė

Prieš Veją Nepadūsi.

You cannot blow a breeze against
the wind.

[Prieš vėją nepapūsi.]

Prieš rotušę nepakovosi; ši patarlė nurodo, kad žmogus negali kovoti prieš daug stipresnes jėgas.

Anot pateikėjo, tai nebūtinai yra patarimas, bet galėtų būti. Kaip teiginys, ši patarlė gali būti pavartota juokais.

Kur išmoko, neatsimena.

70. Patarlė

Kito aky mato krišlą – savo aky
nemato rąsto.

One sees other vices but not his
own even larger vices.

[Kito aky mato krislą – savo aky nemato rąsto. *Vertimas anglų k.:*
Matome kitų ydas, bet ne savąsias, dar didesnes.]

Gali būti nukreipta prieš kitų kritiką.

Kur išmoko, neatsimena.

71. Patarlė

Obullys Netoli Obelies krito.

The apples don't fall far from the
tree.

[Obuolys netoli obelies krito.]

Jei tėvai nėra geri, nebus geri ir vaikai.

Taikoma būtent blogiems tėvams ir palikuonims.

Pateikėjas neatsiminė, iš kur šią patarlę išmoko.

72. Patarlė: rimuojasi 1-asis ir 3-iasis žodis bei paskutiniai du 2-ojo ir 4-ojo žodžio skiemenys.

Kaip pasiklosi, taip išmiegosi.

The way you make your bed is the
way you sleep in it.

Tai, ką darai dabar, atsilieps tavo ateičiai – taip šią patarlę paaiškino pateikėjas. Ji turi platesnę ir objektyvesnę prasmę negu tokia pat angliška patarlė, kuri paprastai apibūdina dabartį.

Gali būti vartojama kaip patarimas jauniems žmonėms.

Pateikėjas neatsimena, kur ją išmoko.

73. Patarlė

Dievas dave dantis, duos ir duonos. God gave teeth, he will give also bread.

[Dievas davė dantis, duos ir duonos.]

„Nereikia rūpintis; tiesiog sėdėk ir būk laimingas“ – pateikėjas.

Išreiškia tikėjimą, kad viskas susiklostys savaime.

Vartojama tais atvejais, kai amerikiečiai pasakytu: „take it easy“ [nesijaudink]. Padeda išverti nesėkmę. Ši patarlė pateikiama kaip visiškai priešinga patarlei „kaip pasiklosi, taip išmiegosi“, kuri irgi įtraukta į šį rinkinį. Pateikėjas neatsimena, kur ją išmoko.

74. Patarlė

Romi kiaule gilia šakni knisa. Quiet pig deep root digs (with nose).

[Romi kiaulė gilia šaknį knisa.]

Negalima spręsti apie žmogų vien iš jo elgesio.

Pateikėjas paaiškino, jog tylus žmogus gali padaryti daugiau žalos už triukšmingą – atrodo, kad jis elgiasi padoriai, bet gali padaryti daugiau blogo.

Galėtų būti vartojama, norint pasakyti, kad kieno nors žmona yra gražesnė, negu jis nusipelnė, kad jis jos nevertas; sakoma kaip sarkazmas. Dar šis posakis gali būti pavartotas tyliam įstaigos darbuotojui staiga padarius karjerą (gavus aukštesnes pareigas): taip komentuojamas gyvenimas ir ypač – įvertinama slapta to darbuotojo veikla.

Šaltinis ir vieta nežinomi.

75. Patarlė

Ramus veršis dvi karves žinda. Calm (male) calf two cows suckles.

Tyliu būdu daugiau laimėsi.

„Ramus žmogus gauna naudos iš to, kad gyvenime neįžeidžia kitų“.

Skiriasi nuo „Romi kiaulė gilia šaknį knisa“ (irgi įtrauktos į šį rinkinį), kuri išreiškia asmeninį agresyvumą. Ši patarlė nurodo subtilesnį kelią.

76. Patarlė: 3-iasis ir 6-asis žodis rimuojasi, patarlė sakoma dviem periodais, kiekvienas – trijų žodžių ilgio.

Nors ir nežmoniskai, bet tik kitoniskai. Though inhumanly, but only differently.

[Nors ir nežmoniškai, bet tik kitioniškai.]

Jei kas nors atrodo nežmoniškai, jis tik nori patraukti dėmesį savo išskirtinumui.

[Žiemą brolis, vasarą molis. Krosnis.]

Pateikėjas paaiškino, kad krosnis buvo plytų ir molio siena, statoma bei naudojama ir valgiui gaminti, ir šildyti. Pastatas būdavo statomas aplink krosnį taip, kad ugniavietė (krosnis) šildytų iš karto tris kambarius.

81. Patarlė

Negirk dienos be vakaro.

Don't praise the day before you
see what the evening is like.

Buvo paaiškinta, kad ši patarlė reiškia, jog, ištikus nelaimei, gali pamatyti, kas yra tavo draugai – ir t. t.

Vartojama, kai, pavyzdžiui, kas nors pradeda užsiiminėti verslu ir jam iškart pasiseka arba kai kalbama apie ką tik susituokusius jaunuolius. Čia turima omenyje ne tai, kas matyti iškart, o tai, kas turėtų tęstis, bet nesitęsia.

82. Keiksmas [Curse]

Kad Tave Perkūnas trenktų!

May thunder strike you!

[Kad tave perkūnas trenktų!]

Šaltinis nežinomas, bet pateikėja pasakė, kad ji vartoja šį keiksmą spontaniškai, tuo leisdama suprasti, kad jis – archajiškas.

83. Replika

Velnius tave nešė ir numetė.

The devil you carried and threw
you down.

Tu buvai toks blogas, kad tik velnias galėjo tave paimti, ir buvai toks blogas, kad netgi jis tave numetė.

Vartojama sutikus tokį asmenį, – pasakė pateikėja.

84. Liaudiška kalba

Tu Rupūžiuk

You little pollywog!

[Tu rupūžiuk!]

Pateikėja dažnai taip gąsdino savo vaikus (apie 1920–1930 m.) Lietuvoje, kai jie būdavo blogi. „Jie niekada nežinojo, ką tai reiškia, bet tai skambėjo taip baisiai, kad turėjo būti blogai“.

Lietuvoje nėra keiksmazodžių, todėl ten įprasta supykus vadinti žmones gyvūnų vardais. Pateikėja paaiškino, kad iš visų gyvūnų pavadinimų blogiausias Lietuvoje – rupūžė, todėl juo ir vadino savo vaikus. Tačiau jos tėvai niekada jos pačios taip nevadindavo, verčiau – suduodavo.

Pateikėja paaiškino: „Aš maniau, kad vaikai nesupranta, ką tai reiškia, todėl pasakytas tokiu tonu, koku sakydavau, šis žodis skambėjo jiems baisiai. Aš taip vadindavau juos nuo tada, kai jie buvo maždaug vienerių metų. Niekada taip nevadinau dar kūdikių“.

Pateikėja užaugino vaikus Ričmonde, Kalifornijoje.

85. Patarlė. Išmokta lenkiškai

Diabel w Kome a ogonem na msze dzwoni.

The Devil dressed in a surplice rings for mass.

[Velnias su kamža, o uodega mišioms skambina.]

Pateikėjas paaiškino, kad šioje patarlėje kalbama apie veidmainystę, kad žmogus gali daryti du visiškai vienas kitam priešingus dalykus, kad velnias gali aukoti šv. mišias ir kartu būti velnias. Patarlę galima taikyti bet kokiai veidmainystei, nebūtinai tik gėrio ir blogio.

Taip apibūdinamas veidmainis tik jam už akių, patarlė nesakoma kaip įžeidimas. Paprastai ją vartoja lygūs žmonės, nors gali būti ir išimčių.

Česlavas Milošas išmoko patarlę apie 1922 m. kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje. Išmoko iš savo tėvų, Aleksandro ir Veronikos Milošų, kurie gyveno toje vietoje beveik visą savo gyvenimą.

86. Keiksmas

Žeby tobie się s[k]ręcilo.

May you get twisted.

[Kad tave susuktų.]

Česlavas Milošas išmoko šį keiksmą kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje, apie 1919–1923 m. Pateikėjas neatsimena, iš ko išmoko, bet mano, kad šis keiksmas buvo dažnas toje vietoje. Tai buvo rimtas keiksmas, trokštant žalos tam, kuriam sakoma. Vartojamas ir vyrų, ir moterų, dažniau suaugusių negu vaikų. Asmuo, kuriam taikomas šis keiksmas, atsikerta koku nors savo pasirinktu įžeidimu arba nutyli. Esantys šalia gali įsiterpti, palaikyti kurią nors pusę arba tylėti.

87. Keiksmas

Zeby by [=ty] poszedlyś na soche [suchie] lasy.

May you go to dry forests.

[Kad tu į sausus miškus išeitum.]

Ponas Milošas išmoko šį keiksmą centrinės Lietuvos kaime netoli Kėdainių apie 1921 m. Pateikėjas neatsimena, iš ko išmoko, bet mano, kad keiksmas buvo įprastas toje vietoje. Į jį niekada rimtai nereaguodavo. Sakydavo asmeniui, kurio veiksmai erzindavo, o šis paprastai neatsikirdavo.

88. Keiksmas

Zeby ciebie pjorun spalił.

Let thunder burn you.

[Kad tave perkūnas sudegintų.]

Česlavas Milošas išmoko šį keiksmą kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje, apie 1918–1923 m. Jis negalėjo pasakyti, iš ko išmoko, bet mano, kad keiksmas buvo žinomas toje vietoje. Tai gana rimtas keiksmas, išreiškiantis pyktį arba norą pakenkti tam, kuriam taikomas. Šį posakį galima vartoti bet kuriuo paros ar metų laiku. Vaikai niekada neburno-davo prieš tėvus ir ypač retai – prieš suaugusius.

Anotacija: Šis keiksmas yra užrašytas Oskaro Kolbergo „Lietuvoje“ (Oskar Kolberg. Litwa), kurią išleido Lenkijos folkloro draugija (Polskie Towarzystwo Ludoznawce), 446 puslapyje.

89. Liaudies pasaka

Ponas Milošas išmoko šią pasaką kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje, apie 1920–1923 m. Jis nežino, iš ko išmoko, bet sako, kad visi namiškiai, įskaitant ir jo tėvus, gyveno toje vietoje didesnę dalį, jei ne visą savo gyvenimą.

Pasaka yra apie lapę ir vilką. Lapė įtikina vilką, kad jis gali pagauti žuvų, įmerkęs uodegą į valstiečių iškirstą eketę. Ji pasako, kad uodegą reikia ištraukti, kai pajus prie jos prikibusią žuvį. Vilkas taip ir padaro, o lapė tupi ant ledo, žiūri į jį ir kartoja sau: dar minutė, dar minutė, ir vilko uodega prišals!

Jeszcze chwilka, jeszcze chwilka i przymarznie ogon wilka.

[Dar minutė, dar minutė, ir prišals vilko uodega.]

90. Liaudies medicina

Ponas Milošas vaikystėje, apie 1923 m., sužinojo, kad sena duona su voratinkliu, uždėta ant kraujuojančios žaizdos, tą žaizdą užgydo. Sužinojo tai mažame kaimelyje netoli Kėdainių, centrinėje Lietuvoje. Deja, jis negalėjo pasakyti, iš ko girdėjo, bet mano, kad toks tikėjimas buvo paplitęs toje vietovėje. Jis niekada nematė taip gydant.

Anotacija: Kristiano Golo „Prietarų enciklopedijoje“ (Christian Helle. Encyclopaedia of Superstitions: Hutchinson and Co. Ltd. c. 1961), 108 puslapyje, rastas šio prietaro variantas, kur kaip tik ir kalbama, kad prie žaizdos pridėtas voratinklis sustabdo kraujavimą.

Užrašytojo pastaba: Aš girdėjau, kad šis prietaras yra teisingas, nes voratinklyje yra antibiotikų, o supelijusioje duonoje – penicilino.

91. Prietaras

Vaikystėje (apie 1920 m.), gyvendamas kaimelyje netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje, Česlavas Milošas sužinojo, kad medžioklė bus sėk-

minga, jeigu prieš išeidamas pamatysi merginos kelį. Mergina ar moteris turi pasikelti sijoną ir parodyti kelį vienam arba daugeliui medžiotojų. Tais laikais moterų sijonai siekė žemę.

Pateikėjas girdėjo šį prietarą būdamas apie 12 m., bet mano, kad ten, kur gyveno, jo nebuvo laikomasi. Pateikėjas negali prisiminti, kas jam tai pasakė, tačiau mano, jog girdėjo suaugusiųjų kompanijoje. Jis nežino, nei kuriame kaime taip buvo daroma, nei koku metu, ar taip darė jauni ar seni, vedę ar nevedę medžiotojai. Ponas Milošas neme-džioja ir šiuo prietarų netiki.

Užrašytojo pastaba: Pateikėjas, atrodo, labai mažai žino apie šį prietarą. Gali būti, kad prietaras netgi nėra vietinis.

92. Prietaras

Vaikystėje, apie 1922 m., kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje, Česlavas Milošas sužinojo, kad jeigu žaibuoja ne audros metu, tais metais lazdynai bus nederlingi. Tiksliai neatsimena, iš ko šį prietarą išgirdo, bet mano, kad iš savo auklės Antoninos Rupis, gyvenusios toje vietoje visą gyvenimą. Kad būtų paveiktas derlius, žaibuoti turi pavasarį, prieš riešutams bręstant. Dabar prietarų netikima.

93. Prietaras

Iš savo auklės Antoninos Rupis apie 1921 m. Česlavas Milošas sužinojo, kad niekada negalima padėti duonos kepalo apversto. Jis sako, kad tai neša nelaimę, ir mano, nors nėra tuo tikras, kad buvo kažkoks kitas prietaras nukreipti nelaimėi, jei kartais netyčia kas nors apvers kepalą, tačiau šio prietaro neprisimena.

Ponas Milošas praleido vaikystę kaime netoli Kėdainių (čia ir išgirdo prietarą). Antonina Rupis gyveno čia visą gyvenimą, šioje vietovėje žmonės retai kraustydavosi. Visi gyventojai buvo katalikai.

Anotacija: Kristiano Holo „Prietarų enciklopedijoje“, 66 puslapyje, nurodoma, kad duonos kepalų apvertimas reiškia nelaimę.

94. Prietaras

Ponas Milošas šį prietarą išgirdo kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje, apie 1919–1923 m. Prietaras toks: jeigu naktį tau perbėgs kelią juodas katinas, ištiks nelaimė. Pateikėjas mano, jog nieko nebuvo galima padaryti, kad išvengtum nelaimės, nors jis nėra tuo tikras. Nelaimė turi įvykti neilgai trukus.

95. Prietaras

Apie 1919–1923 m. kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje, Milošas sužinojo, kad išpilti druską yra blogas ženklas. Jei taip atsitinka –

norint nukreipti nelaimę, reikia mesti druskos per kairį petį. Pateikėjas neatsimena, iš ko išgirdo, bet yra tikras, kad tuo apylinkėje buvo tikima.

96. Prietaras

Būdamas aštuonerių metų, Česlavas Milošas iš savo auklės Antoninos Rupis sužinojo, kad negalima eiti atbulomis, nes taip matuoji savo motinos kapą. Išgirdo tai vidurio Lietuvoje, kaimelyje netoli Kėdainių, 1919 m. Jo auklė gyveno kaimynystėje vienoje vietoje visą savo gyvenimą. Pateikėjas sako, kad niekada su niekuo apie šį prietarą nesikalbėjo ir niekas daugiau jo šitaip neperspėjo. Kiek jis atsimena, kaime nieko nematė vaikščiojant atbulomis, bet niekada nekilo mintis paklausti kodėl, nes prietarą laikė tiesa.

Šiuo prietaru tikima, bet jo nesilaikoma. Aš mačiau pateikėją vaikščiojantį atbulomis ir taip pat atsimenu matęs, kaip jis perspėja atbulomis vaikščiojantį vaiką. Tačiau šis perspėjimas buvo pasakytas daugiau juokais negu rimtai.

Užrašytojo pastaba. Šis prietaras galėjo būti taikomas žmonėms, kurių motina dar gyva. Tai paaiškintų, kodėl pateikėjas norėjo jį paminėti, tačiau jo nesilaikė.

Anotacija: Oskaro Kolbergo „Lietuvoje“, 385 puslapyje, yra variantas, kad vaikai negali vaikščioti atbulomis, nes, taip darydami, siunčia motiną į pragarą. Šią knygą išleido Lenkų folkloro draugija Lenkijoje.

97. Prietaras

Vidurio Lietuvoje, kaime netoli Kėdainių, apie 1919–1923 m. Česlavas Milošas sužinojo, kad tą, kuris sudaužo veidrodį, ištinka nelaimė. Norint ją nukreipti, reikia mesti veidrodį į tekančią vandenį, pavyzdžiui, į upę. Nelaimė gali ištikti bet kada. Pateikėjas nežino, kas jį to išmokė, bet sako, kad prietaras toje apylinkėje buvo paplitęs. Pateikėjas juo netiki.

98. Prietaras. Išmoktas lenkiškai

Apie 1924 m., vaikystėje, Česlavas Milošas sužinojo, kad jeigu eidamas medžioti vyras sutinka moterį su tuščiais kibirais, medžioklė nepasiseks. Pateikėjas mano, kad girdėjo šį prietarą iš žmogaus, su kuriuo eidavo medžioti. Išmoko vidurio Lietuvoje, kaime netoli Kėdainių. Prietaras galioja visais metų laikais ir bet kuriuo paros metu.

Pateikėjas neatsimena, kokių priemonių būdavo imamasi, taip atsitikus, bet mano, kad kažkas būdavo daroma nesėkmei nukreipti, kas nors panašaus į šokimą ratu ar beldimą į medį, nors jis nėra tuo tikras. Prietaru netikima ir jo nesilaikoma.

99. Prietaras

Česlavas Milošas išmoko jį vidurio Lietuvoje, kaime netoli Kėdainių, apie 1921 m. Jis sužinojo, kad išgirdus pavasarį kukuojant gegutę, reikia kišenėje barškinti pinigus ir kiekvienas „kukū“ tuo metu skaičiuojamas kaip vieneri tavo ateinančio gyvenimo metai. Jis nenurodo, kas nutiktų, jei kišenėje nebūtų nė monetos, bet sako, kad būdavo imamasi atsargumo priemonių ir pavasarį nešiojamasi pinigų. Jis nežino, kas jį to išmokė, bet sako, kad visi kaime taip elgėsi.

100. Prietaras

Apie 1920 m. kaimelyje netoli Kėdainių ponas Milošas sužinojo, kad jeigu vakare žvakės šviesoje pažiūrėsi atgal į veidrodį, pamatysi velnią. Jis girdėjo tai iš savo auklės Antoninos Rupis, kuri gyveno toje vietoje visą savo gyvenimą. Pateikėjas sako, kad kaime tuo tikėjo. Jis pats prietarų netiki.

101. Liaudies paprotys

Iš savo auklės Antoninos Rupis apie 1922 m. Česlavas Milošas sužinojo, kad negalima spjauti į ugnį, nes ji šventa. Pateikėjas ir Antonina Rupis gyveno visiškai katalikiškame kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje. Dabar p. Milošas tiki šiuo prietaru ir jo laikosi: jam ugnis šventa. Pateikėjas dar man pasakė, kad neįmanoma kalbėti apie spjovimo į ugnį pasekmes, nes niekam net mintis nekildavo taip elgtis – šio papročio buvo labai griežtai laikomasi.

Užrašytojo pastaba. Pateikėjas yra linkęs į katalikybę.

102. Liaudies paprotys – šventas gyvūnas

Ankstyvoje vaikystėje (apie 1919 m.), gyvendamas kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje, Česlavas Milošas sužinojo, kad gandrai yra šventas gyvūnas ir kad niekas negali jam daryti žalos. Nebuvo numatyta, ką daryti tam, kas pakenkia gandrui, nes niekam netgi nekilo mintis taip pasielgti – papročio labai griežtai laikytasi. Jei gandrai susisukdavo lizdą netoli kieno nors namo ar klėties, tai buvo laikoma didele laime. Apylinkėje buvo gausu gandrų.

Užrašytojo pastaba. Ponas Milošas pasakė, kad gyveno žemdirbių krašte ir kad aplinkui buvo miškas su gausybe laukinių gyvūnų.

Anotacija: Kristiano Holo „Prietarų enciklopedijoje“, 23 puslapyje, randama panaši prietaro versija, kad gandrai reiškia laimę.

103. Liaudies paprotys – šventas gyvūnas

Vaikystėje (apie 1921 m.) kaimelyje netoli Kėdainių Česlavas Milošas sužinojo, kad kregždė yra šventa ir kad jos lizdo niekada nevalia

išardyti, nors kregždės labai dažnai lipdo lizdus klėtyse, daržinėse ir namų pastogėse. Jeigu kregždė nusilipdydavo lizdą klėtyje, būdavo imamas priemonių jai laisvai įskristi, pavyzdžiui, paliekamos atviros durys arba iškertama speciali anga. Kaimynystėje visi šios tradicijos laikėsi, todėl niekada nebuvo numatyta bausmė ar kokie nors prietariai tam, kuris varžo kregždės laisvę. Pateikėjas gyveno žemdirbių kaime, savarankiškame, apsuptame miškų, kuriuose veisėsi gausybė laukinių gyvūnų.

Anotacija: Kristano Holo „Prietarų enciklopedijoje“, 317 puslapyje, yra šio prietaro variantas, kad ypač negerai – užmušti kregždę, nes joje yra mirusiojo siela.

104. Posakis liaudies žaidime

Tchur tchura (stress on the „a“. Tch or tsch as in „chaff“)

[Čiur čiura. Kirtis ant „a“].

Česlavas Milošas išgirdo šį posakį apie 1919 m. kaime netoli Kėdainių, vidurio Lietuvoje. Išmoko iš vaikų, su kuriais žaidavo. Taip sakydavo vienas iš žaidžiančiųjų, norėdamas išeiti iš žaidimo, kai matydavo, kad pralaimės, ar tiesiog, kai nebenorėdavo daugiau žaisti. Tai labai panašu į amerikietiškąjį „time out“ [pertrauka].

105. Liaudies gestas

Česlavas Milošas šį gestą išmoko vidurio Lietuvos kaime, netoli Kėdainių, apie 1921 m. Išmoko iš savo vaikystės draugų. Tai buvo žemdirbių kaime, visiškai savarankiškame ir savotiškai izoliuotame.

Gestas padaromas įkišant nykštį tarp didžiojo ir bevardžio piršto taip, kad išlįstų nemaža nykščio dalis, įskaitant ir nagą. Norint parodyti gestą kitam, pusiau ištiesiama ranka ir padaromas šis gestas, kumštį nukreipiant į tą asmenį.

Pateikėjas pasakė, kad šis gestas – didžiausias įžeidimas, koks tik galėjo būti toje vietovėje. Tikriausiai jis atitiko amerikiečių gestą „fuck you“ [obsceniškas amerikiečių keiksmazodis], nors apie tikrąją gesto reikšmę niekada nebuvo kalbama. Apie jį žinoma tik tiek, kad tai – obsceniškas gestas ir nepaprastas įžeidimas. Tačiau dažnai jį juokais rodydavo vienas kitam berniukai ir niekada rimtai jį nereaguodavo. Parodyti taip suaugusiajam ar suaugusiems vienas kitam reikšdavo labai didelį įžeidimą.

Nors raganių tuo metu apylinkėje nebuvo, šis gestas galėjo būti padaromas kišenėje, besikalbant su raganiumi: taip buvo galima išvengti jo įtakos ir galių. Gestas dar galėjo būti padaromas kišenėje galvojant apie kitą asmenį ir matant jį prieš save, norint perduoti jam bent dalį neapykantos. Ši neapykanta ar užkerėjimas nebuvo labai stiprus, bent jau tai nebuvo mirties linkėjimas.

PAAIŠKINIMAI

1–9. P. Ina Bertulis Bray, 32 m. Namų šeimininkė. Lietuvė, be to, kalba anglų, vokiečių, rusų, ispanų kalbomis. Richmond, California. U. Helen D. Gilbert 1967 m. gruodžio mėn.

1–14. P. Jone Bruzas [Jonė Bružas], 61 m. Išsiskyrusi, namų šeimininkė. Lietuvė iš šiaurės Lietuvos, be to, moka prancūzų, vokiečių, anglų k. Ockland. U. Arsiège Arseguel 1986 m. spalio 22 d.

15–21. P. Stanislava Cibas, vidutinio amžiaus. Bibliotekos asistentė, lietuvė, [moka] anglų, lietuvių (gimtoji) k. Camb., MA. U. Vivian Sachs 1974 m. rugpjūčio 12 d.

22–41. P. Kazys Gričius, 50 m. Dailidė, lietuvis. Lietuva, Žemaitija. Santa Monica, California. U. Rimvydas Gričius 1966 m. liepos 11, 20, 24 d.

42–50. P. ir U. Rimvydas Gričius, 20 m. Studentas, lietuvis. Santa Monica, California. 1966 m. liepos 11, 24 d.

51–59. P. Stasė Gričius, 52 m. Siuvėja, lietuvė. Lietuva, Žemaitija. Santa Monica, California. U. Rimvydas Gričius 1966 m. liepos 11, 24 d.

60. P. Jūratė Izokaitis, 60 m. Prancūzų kalbos dėstytoja universitete. Lietuvė, kalba lietuvių, portugalų, prancūzų, anglų kalbomis. Berkeley, California. U. Arlene Beverly Weber 1969 m. vasario 14 d.

61–62. P. Alfons Milukas, 59 m. Leidėjas, lietuvis. [Kalba] lietuvių, anglų k. Los Angeles. U. Alice Mendoza 1970 m. lapkričio 15 d.

63. P. Frank Shapos, 85 m. Mašinistas (pensininkas), Lietuva. Lietuvis. [Kalba] anglų, lietuvių kalbomis. Olinda, California. U. Marti Thuleen 1970 m. gruodžio 31 d.

64. P. Barlova Šimonelis, 50(?) metų. Lietuvė. Lietuva, Aukštaitija. Santa Monica, California. U. Rimvydas Gričius 1966 m. liepos 20 d.

65–67. P. Joanie Shukelis, 35(?) m. Namų šeimininkė, lietuvė. [Kalba] lietuvių, anglų kalbomis. Oakland, California. U. Robert Laughlin 1968 m. vasario 14 d.

68–80. P. Stasys Trojanas. Chemikas, lietuvis. Aukštaičių tarmė. 54–36 69th Placo Marpeth, New York. U. William R. Trilsch 1965 m. gruodžio 22, 28, 30 d.

81–83. P. Ponia J. Trojanas. Daktarė, lietuvė. 54–36 69th Placo Marpeth, New York. U. William R. Trilsch 1965 m. gruodžio 31 d., 1966 m. sausio 1 d.

84. P. 73 metų senutė, pardavėja, 100% lietuvė. [Kalba] anglų, lietuvių kalbomis. El. Cerrito, California. U. Ruth Dye 1990 m. lapkričio 23 d.

85. P. Czeslaw Milosz, 58 m. Profesorius, lietuvis. [Kalba] lenkų, anglų, prancūzų, rusų k. Berkeley, California. U. Peter Milosz 1969 m. vasario 17, 20, kovo 1, 10 d.

LITHUANIAN FOLKLORE AT THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA

Summary

MEETING WITH PROFESSOR ALAN DUNDES

REGINA BUIVYDAITĖ-DRINGELIENĖ

In the article the material from the folklore archives of the University of California at Berkeley is presented. It was brought to Lithuania from the United States by the author of this article. While staying at Berkeley she met professor Alan Dundes and received a piece of Lithuanian folklore from his archives to be published in Lithuania. This material was collected by his students mostly from American inhabitants of Lithuanian origin.

FOLKLORE FROM THE ARCHIVES OF ALAN DUNDES

Prepared by *AUŠRA DANIELIŪTĖ*

A part of folklore and ethnographic material from professor Alan Dundes' archives is presented. Not all the material is presented in this publication, but only those items that include Lithuanian texts and the material proffered by Cz. Milosz. The material might be of interest for Lithuanian readers especially for its comments: the point of view of outsiders frequently differs from that of Lithuanians.